

El treball final de grau en modalitat d'assaig

Orientacions per a la seva elaboració

Universitat Oberta de Catalunya

Índex

Introducció

1. Una oportunitat per al desenvolupament lliure d'un tema
2. Una reflexió que vol fer reflexionar
3. Un posicionament subjectiu i una connexió amb l'experiència, amb allò viscut i llegit
4. Una forma reflexiva de viure el llenguatge com a escenari de llibertat i constricció
5. L'argumentació com a motor de la cerca i com a artesanía connectiva
6. Recomanacions

Autoria: Brígida Maestres,
Andrea Francisco i Míriam Arenas
PID_00276855

La revisió d'aquest recurs d'aprenentatge UOC ha estat coordinada per la professora:
Nizaiá Cassián Yde

Primera edició: febrer 2021

© d'aquesta edició, Fundació Universitat Oberta de Catalunya (FUOC)

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Autoria: Brígida Maestres, Andrea Francisco i Míriam Arenas

Producció: FUOC

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència Creative Commons de tipus Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Introducció

Que acabar no significa 'acabar'...

Per tal d'aportar reflexió a la pràctica professional de l'educació social, la modalitat de TFG en format d'assaig consisteix a desenvolupar reflexivament un tema o problema específic (pertanyent al camp professional o rellevant), que s'expressa en l'amplitud i limitacions que ofereixen el llenguatge escrit i la lògica argumentativa. En aquest sentit, els TFG d'aquesta modalitat —més que cap altre— emergeixen del mateix escenari del llenguatge, que possibilita aquesta artesanía del pensament i l'escriptura en la seva conjunció vital: una idea sorgeix, s'escriu i, després d'aquest mateix acte, es torna a pensar. En tot moment ens travessa el cos, va agafant forma i requereix altres referents: els propis de la vida, la pràctica i l'experiència, i els aliens de la teoria, la literatura, la pintura o la música, la premsa o qualsevol que ajudi a l'expressió, a l'argument, a la continuïtat de la descripció. Lògicament, aquestes referències es tornen pròpies en el mateix procés del seu ús i elaboració. A l'inici, una inquietud, un voler dir, un voler pensar en veu alta; al final, un tancament i una nova obertura.

Des d'aquest punt de vista, podem advertir alguns trets que caracteritzen aquesta modalitat de TFG.

.

1. Una oportunitat per al desenvolupament lliure d'un tema

En el punt de partida es tracta d'un desig: voler dir alguna cosa sobre alguna cosa a algú, alguna cosa que hagi emergit de la pràctica professional o que s'hagi llegit o pensat com a idea o imatge, que se senti que pot aportar alguna cosa a aquesta mateixa pràctica professional. Per exemple, després de la lectura «En el país de los ciegos» (Wells, 1904), podem pensar: «Al país dels cecs el borni és un discapacitat». Aquesta associació de pensament prové de la lectura, d'un refrany popular, de l'experiència que tenim en l'ús del vocable *discapacitat* i de la manera com s'expressa la pràctica. I, zas!, apareix un plantejament que s'ha de presentar, argumentar amb l'escriptura, amb ajuda d'anècdotes, d'altres lectures, de fotografies, de poemes, de música, de qualsevol font que ajudi a expressar-la.

2. Una reflexió que vol fer reflexionar

Però que no està totalment elaborada ni concebuda, sinó que precisament es va elaborant entre la mateixa dialèctica de l'escriptura i el pensament; per tant, és una reflexió que es desenvolupa a si mateixa i que, en tenir present sempre la pràctica com a interlocutora, s'anima a voler que aquesta interlocutora reflexioni. Un exercici bell.

3. Un posicionament subjectiu i una connexió amb l'experiència, amb allò viscut i llegit

Que revela un punt de vista subjectiu i que arrela en l'experiència (sigui quina sigui la seva naturalesa), que es nodreix d'indagacions pròpies, que pensa des de si mateixa però que està en diàleg permanent i, per tant, que va i torna; que nodreix el pensament i el cos que pensa, torna al paper i s'enfronta a les seves dificultats. En tot cas, que evidencia un posicionament corporitzat d'un ésser en la pràctica o d'un cos al món i amb desig de dir alguna cosa a aquesta pràctica. En relació, en interacció. En acoblament.

4. Una forma reflexiva de viure el llenguatge com a escenari de llibertat i constricció

En la qual la funció de mitjà per generar formes és, en principi, infinita. Però en la qual l'escriptura imposa les seves seqüències i gramàtiques, les seves disciplines corporals, i en la qual es fan evidents, en el diàleg permanent amb nosaltres i amb la nostra interlocutora, les diferents interposicions del que es pot dir, del que no s'ha de dir, dels automatismes en el dir. Ens convida, doncs, a experimentar i reflexionar sobre el poder creatiu d'aquesta escena en l'intent de superar aquestes fixacions del sentit, això és, d'avançar en la creació de nous dirs.

5. L'argumentació com a motor de la cerca i com a artesania connectiva

L'imperatiu d'argumentació tanca el cercle de la dinàmica de l'assaig. Funciona com un motor, ja que la cerca d'arguments es torna necessari a l'efecte de perfilar aquesta reflexió. Si vull que pensis això, haig de generar-te el context i les idees, raons, que em permeten conduir-te per un camí o per l'altre. És una bella artesania, la que es genera amb aquest motor.

6. Recomanacions

- Sobre la base del tema escollit per ingressar a l'àrea d'interès del TFG, formular una pregunta que, si està ben delimitada, permeti una exploració reflexiva que aportï novetat i reflexivitat al camp professional. Per exemple, si el tema o àrea temàtica és la sexualitat i la diversitat funcional, les preguntes podrien ser: per què no es pensa la sexualitat com un atribut inherent a la diversitat funcional en la pràctica professional?; quina és la noció d'ésser humà que s'amaga rere aquesta negació?
- Fer un arqueig inicial de fonts bibliogràfiques, iconogràfiques, cinematogràfiques, literàries o artístiques en general, que permetin començar a desenvolupar la pregunta. Per exemple, escollir una frase, una prosa, una pintura o episodi inspirador, que serveixi com a punt de partida per a la reflexió.
- Afrontar l'escriptura des de la pàgina en blanc i començar a exercitar-la. Evitar, en tot moment, la paràfrasi i/o la transcripció literal de paràgrafs que després es redactaran de nou. Això és una pràctica errònia que no contribueix a fer fluir la reflexió i, encara pitjor, que frega els límits del plagi o ho és directament. Emprar una llibreta que ens ajudi a l'expressió diària. Recordeu que l'escriptura és l'escenari de producció o construcció del tema, del seu desenvolupament.
- Mantenir una lectura reflexiva sobre el text que s'escriu o la idea que es desenvolupa: què vull dir?; què dic?; com es vincula amb el tema general? Recordeu que, com que el llenguatge és una escena on el tema es desenvolupa, pot passar que estiguem pensant un tema quan creguem que en desenvolupem un altre. Per exemple, un nen o nena pot explicar a classe que l'elefant és un animal que té un cuc al coll, i a partir d'aquí parlar només del cuc quan havia de parlar de l'elefant (cal aprofitar la mateixa escriptura per reconduir el tema i fins i tot reformular-ho). És amb el procés mateix de l'assaig que es fa el treball.
- Pensar en tres fases del desenvolupament de l'assaig: una per al plantejament de la pregunta, una altra per al desenvolupament dels arguments (diàleg amb diversos referents, llibres, vivències, etcètera), i una altra per intentar respondre-la i per obrir noves preguntes).
- Recordar la frase inicial d'aquesta entrada, que «*acabar* no significa 'acabar'». Com que l'assaig es caracteritza per ser una reflexió que fa reflexionar, la seva comesa és sempre obrir una pregunta, desenvolupar-la, intentar tancar-la per obrir-ne altres de noves. El pensament i la reflexió són, per si mateixos, infinits. No obstant això, el TFG té una durada i una extensió de tres mesos i, per tant, hem d'entendre'l com un petit segment coherent i delimitat en aquesta gran infinitud.